

עניינים תוכן

- 2..... מבוא
- 3..... סקירת ספרות
- 3..... מהו ידע פוליטי וכיצד השימוש ברשתות חברתיות משפיע עליו?
- 4..... על הקשר בין מגדר לרמת הידע הפוליטי
- 5..... על הקשר בין השכלה לרמת הידע הפוליטי
- 5..... השערות המחקר :
- 5..... מתודולוגיה
- 5..... אוכלוסיית המחקר :
- 5..... כלי המחקר :
- 6..... משתנים :
- 6..... הליך המחקר :
- 7..... ממצאים
- 10..... דיון ומסקנות
- 12..... ביבליוגרפיה
- 13..... נספחים

רשימת גרפים טבלאות ולוחות.

- טבלה מספר 1 התפלגויות משתני המחקר בקרב אוכלוסיית המדגם ממוצעים, סטיות תקן ושכיחות באחוזים.....8
- תרשים מספר 1 רמת ידע פוליטי -אחוז התשובות הנכונות והלא נכונות, שכיחות באחוזים.....9
- לוח מספר 1 מתאם פרסון בין המשתנים רמת החשיפה לתוכן פוליטי ברשתות חברתיות לבין רמת הידע הפוליטי של הנחקר.....9
- לוח מספר 2 מבחן טי בלתי מזווג למציאת הבדלים מובהקים בין הממוצעים של רמת הידע בקרב גברים מול נשים.....10
- לוח מספר 3 מתאם סיפרמן בין המשתנים רמת השכלתו של הנחקר לבין רמת הידע הפוליטי שלו.....10

מבוא

בשנים האחרונות המדיה החברתית הפכה למקור משמעותי של חדשות ובין היתר של חדשות פוליטיות. אנשים נחשפים להרבה מידע, פוליטי ולא פוליטי, מאידך מידע זה לא תמיד מרחיב את הידע הפוליטי. ויותר מכך החשיפה למדיה לא תמיד מרחיבה את הידע בצורה נכונה, אלא לעתים מטעה את האנשים. במיוחד כיום, כאשר רוב המידע שלנו מגיע דרך ערוצי תקשורת ולא דרך מגע או ניסיון אישי, ובכך עולה החשש להבניה שגויה של המציאות הפוליטית. לכן התלות שלנו כצרכני מידע בלתי פוסקים באמצעי התקשורת היא קריטית לבניה של עולם הערכים הפוליטי ולרמת ההשתתפות שלנו. אולם, עם זאת עולה התהייה האם רמת החשיפה של הפרט לערוצי תוכן פוליטיים אכן מעלה את רמת ההשתתפות והידע הפוליטי של אותו פרט. מכיוון שמהות הקשר ועוצמתו אינם ברורים לעיתים, עבודת המחקר הנוכחית תרצה לבחון ולשפוך אור על הנושא. ולהבין האם הידע שצוברים האנשים במסגרת חשיפתם לחדשות פוליטית במדיה החברתית אכן משפרת את רמת הידע הפוליטי שלהם. וזאת תהייה מטרתה העיקרית של עבודה זו, לבחון כיצד חשיפה לחדשות ברשתות חברתיות משפיעה על הידע הפוליטי של האזרחים. **משמע ששאלת המחקר היא:** האם רמת החשיפה לחדשות ברשתות החברתיות משפיעה על רמת הידע הפוליטי של האזרחים במדינת ישראל? בנוסף, נבחנו עוד שני מאפיינים של הנחקרים כדרך להגיע להבנה יותר עמוקה ולייצר פיקוח סטטיסטי על אופי הקשר בין המשתתפים.

לטובת בחינת שאלת המחקר נוסח ופותח שאלון המבוסס על מחקרי עבר בתחום. השאלון הועבר ברשת האינטרנט בעזרת הפצה ברשתות חברתיות ובפורומים שונים. לאחר איסוף המידע הוא נותח בעזרת תוכנת הניתוח הסטטיסטית SPSS, בה התבצעו כל הניתוחים הסטטיסטיים. שאיפתה של העבודה היא לחתור להבנה יותר טובה של מהות הקשר, בין הגורמים השונים המשפיעים על רמת הידע הפוליטי של האזרחים בישראל, ועל ידי כך להגביר את רמת הידע הפוליטי של האזרחים ולקדם השתתפות פוליטית יותר גדולה בקרבם.

מבנה העבודה יהיה כדלקמן: בתחילה יוצגו תיאוריות שונות המנסות להסביר את התופעה הנחקרת. לאחר מכן, תוצג שיטת העבודה של המחקר, לאחריה ממצאי המחקר ולבסוף בפרק האחרון יפותח דיון בממצאי המחקר תוך קישורים אל עבר התיאוריות שנסקרו בתחילת העבודה.

סקירת ספרות

תיאורטיקנים דמוקרטיים רבים הניחו שאזרחות מושכלת היא הבסיס לתפקוד טוב ויעיל של דמוקרטיה. אם לאזרחים חסר ידע בתחום הפוליטי והם לא ידעו את ההיבטים פוליטיים החשובים של המדינה בה הם חיים, החלטותיהם אינן יוכלו לשקף את האינטרסים האמיתיים שלהם, מה שעלול לאיים על האידיאלים של הדמוקרטיה הייצוגית (Gil de Zuniga, Weeks, & Ardevol-Abreu, 2017). לאור טענה זו, חוקרים בתחום התקשורת בחנו כיצד צורות מדיה חדשות תורמות לידע האזרחים לאורך זמן. כיום, המדיה החברתית מתגלה במהירות כמקור חשוב לחדשות (Fletcher & Nielsen, 2017). על פי סקרים שנערכו לאחרונה בארה"ב (2017), עבור כשני שלישים (67%) מתושבי ארה"ב מדיה חברתית מהווה מקור משמעותי לצפייה בתכנים חדשותיים. יתרה מכך, בקרב דור המילניום ודור ה-X (גילאים 18-50), פייסבוק משמשת כמקור הפופולרי ביותר לחדשות פוליטיות. הפופולריות של צריכת חדשות באמצעות מדיה חברתית עוררה מחקרים בנושא שעוסקים בשאלה האם הרשתות החברתיות תורמות לאזרחות מושכלת ועלייה הרמת הידע הפוליטי (Bode, 2016). כאשר, צריכת חדשות ברשתות החברתיות כוללת לא רק צריכה מכוונת, אלא גם חשיפה לא מכוונת לתוכן פוליטי תוך שימוש במדיה חברתית למטרות אחרות (Gil de Zuniga et al., 2017).

בבחינה קצרה של הנושא, ניתן לזהות כי הזמינות הנרחבת של חדשות ומידע פוליטי ברשתות החברתיות עשויה להיחשב כמקור אידיאלי לשיפור הידע של האזרחים על האירועים העכשוויים. הרי שבהתחשב בצריכה מכוונת ובחשיפה לא מכוונת לחדשות, נרצה לחשוב שמדיה חברתית מספקת לאזרחים יותר הזדמנויות להיתקל במידע פוליטי מאי פעם (Gil de Zuniga et al., 2017). עם זאת, העובדה שישנן הזדמנויות גדולות יותר ללמידה המתאפשרות על ידי מדיה חברתית לא בהכרח קובעת שאנשים אכן לומדים ומשכילים כתוצאה משימוש זה. הרבה מחקרים שבדקו את הקשר בין מדיה חברתית לידע פוליטי אכן לא הצליחו לראות קשר חיובי בין השניים (Baumgartner & Morris, 2010; Shehata & Stromback, 2018). עם זאת, בהתחשב בכך שרוב האנשים שצורכים חדשות באמצעות מדיה חברתית עושים זאת תוך שימוש במדיה חברתית למטרות אחרות, וכן בהתחשב בכך כי מחקרים מצאו קשר בין חשיפה לחדשות פוליטיות ברשתות חברתיות לבין הרחבה של הידע הפוליטי (Bode, 2016; Gil de Zuniga et al., 2017). עולה הצורך לבחון כיצד השימוש במדיה חברתית בחיי היומיום שלנו משפיע על הידע הפוליטי.

מהו ידע פוליטי וכיצד השימוש ברשתות החברתיות משפיע עליו?

ידע פוליטי הוא סך כל המידע והניסיון שיש לאדם מול המערכת הפוליטית, רמת הידע יכולה להיות מושפעת מכמה גורמים שונים: רמת החשיפה של האדם לפוליטיקה, המוטיבציה שלו לדעת, מערכת החינוך במדינה, שיטת הממשל, אמצעי התקשורת ועוד (Dimitrova, et al, 2011). לאמצעי התקשורת ולרשתות החברתיות כאמור, ישנה השפעה לא מבוטלת על רמת הידע של האדם על המערכת הפוליטית. כיום, אף מועמד שמכבד את עצמו לא ינסה להיבחר ללא קמפיין אינטרנטי הכולל מעורבות של רשתות חברתיות. אחת הסיבות לכך היא שהרשתות החברתיות והמדיה הדיגיטלית מציעות יתרונות רבים על פני המדיה המסורתית למשל, האינטרנט מציע הזדמנויות רבות ומגוונות למעורבות פוליטית, כגון, השתתפות בסקרים מקוונים, דיונים, בלוגים או פורומים שונים. בנוסף, טכנולוגיות מקוונות מורידות משמעותית את עלות ההשתתפות של האזרחים הן מבחינת התנאים של זמן, מאמץ ומשאבים. עוד יתרון הוא הקלות היחסית של גישה ומציאת מספר מקורות חדשותיים מקוונים הזמינים בכל זמן ובכל מקום, בהשוואה למדיה